

Hand-out: Checklist portretten

Deze checklist over portretten kun je gebruiken om de foto's die je plaatst aan te laten sluiten bij het echte verhaal.

▪ Is de persoon op de foto iemand van het project zelf?

Foto's aankopen kan altijd, maar het verhaal komt dichterbij en wordt echter als de persoon op de foto iemand is uit het project zelf. Je kunt later terugkoppeling geven over het project en de persoon, en je kunt de persoon betrekken bij de communicatie, door hem of haar bijvoorbeeld op Facebook iedere maand een update te laten geven over het project of over de verbeteringen van haar situatie. Het is natuurlijk niet altijd mogelijk om zelf de foto's te nemen, maar hier zijn een aantal opties:

- Vraag de organisatie waar het om gaat of zij goede fotografen kennen in het land zelf om de foto's te nemen. Een voor de hand liggende, maar nog weinig gebruikte mogelijkheid! Maak daarbij goede afspraken over wie de kosten betaalt en welke kosten daarbij komen kijken.
- Africa Interactive is een mediaproductie bedrijf met contacten wereldwijd: <http://www.africa-interactive.com/>
- <http://www.opmeerreports.nl/>: sociale ondernemers die veel over de wereld reizen om overal portretten, video's en reportages te maken op het gebied van duurzame ontwikkeling, die kracht en energie laten zien. Dit zijn geautoriseerde foto's.

▪ Heeft de persoon op de foto, of een ouder/ voogd, toestemming gegeven om de foto te maken en te gebruiken?

- Internationaal zijn er geen afspraken over het portretrecht, maar vaak per land wel. Wel bestaan er veel internationale afspraken om de rechten van kinderen te beschermen en ze te behoeden voor stigmatisering als "wees, arm, ongeschoold, HIV-positief, misbruikt" (bron International Child Policy, 2012). Probeer voor uw organisatie een beleid op te stellen waarin de ethische kant van het portretrecht gewaarborgd wordt.

Mogelijk voorbeeld van beleidstekst:

"We will protect the confidentiality of children by not identifying their specific location (address), their actual date of birth (although the age can be stated, such as 'a baby' or 'a 9-year old', etc.) and will rather give a pseudo name than using actual names. Photos can be of activities of children or photos that do not identify the child with full frontal pictures."

Zie ook de child protection policy van de International Child Campaign.

- Het is niet altijd mogelijk om contactgegevens van mensen op foto's te achterhalen, maar je kunt wel een aantal dingen van tevoren regelen:
 - Formulieren ontwikkelen en meenemen waarop mensen ter plaatse toestemming kunnen geven om foto's te nemen en te mogen gebruiken.
 - Samen met partnerorganisaties beleid maken over portretrechten en van elke medewerker vastleggen of zij wel of geen toestemming geven.

▪ **Zijn de namen van de personen vermeld bij de foto?**

Het vermelden van namen zorgt ervoor dat mensen uit de anonimiteit komen. Daarvoor moeten mensen natuurlijk wel toestemming hebben gegeven. Als het een foto betreft dat een bepaald stereotype beeld bevestigt (arm, HIV-positief) is het soms beter om geen naam te vermelden of een gefingeerde naam.

▪ **Staan de personen waardig op de foto? En versterkt het geen stereotype beeld?**

- Een goede check is altijd om de vraag te beantwoorden: zou ik toestemming geven om op deze manier afgebeeld te worden?
- Erik Lieshout heeft onderzoek gedaan naar de historische context van racisme en een aantal stereotype beelden gevonden die vaak worden gebruikt om mensen met een donkere huidskleur te onderscheiden van mensen met een lichte huidskleur. Probeer deze stereotype beelden liever te vermijden op foto's van mensen met een donkere huidskleur.

Zwart	Blank
Natuur	Cultuur
Instinct	Reason
Emotie	Kennis
Gebrek aan geciviliseerde instituties	Geciviliseerde instituties
Geen seksuele remming	Controle over seksuele gevoelens
Rituelen	Wet en Regering

- Kijk ook naar het land en de cultuur. Niet alle mensen in Kenia behoren tot de Masai, niet elke vrouw in India draagt een sari, niet elke Nederlander draagt klompen.
- In welke rollen staan vrouwen en mannen op de foto? Kun je een stereotype beeld doorbreken en recht doen aan de werkelijkheid?
- Er lijkt een tegenbeweging gaande tegen de "zielige beelden" die decennia lang de fondsenwerving hebben overheerst. Van zielige beelden lijken we nu steeds meer naar stralend lachende mensen te gaan. Beiden geven geen representatief beeld van de werkelijkheid. Uitdaging is om een emotie los te maken bij de lezer zonder een overdreven zielig of blij persoon te laten zien.